

Uitvoeringsprogramma

Vitaal Landelijk Gebied 2022-2026

februari 2022

Oirschot

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Leeswijzer	8
Gebiedsopgaven	9
1 Het militaire heden en verleden in het gradiëntenlandschap	9
2 Het Spoordonkse Watermolenlandschap	11
3 Landschapsbeleving en -ontwikkeling tussen de Mortelen en de Beerze	13
4 Op zoek naar een nieuwe balans bij de Grote Beerze	15
5 Lagen door de tijd rond Kleine Beerze	17
6 Een weids energie- en voedsellandschap	19
7 Oirschotse woonlandschappen	21
8 De Groene Corridor	23
Thema's	25
9 Landbouw in transitie	25
10 Oirschots Erfgoed	28
11 Vrijetijdseconomie	31
12 Natuur en Landschap	33
Begroting en dekking	34
Bijlage 1: Portfolio Stille Wille	36

Inleiding

Op 19 oktober 2021 is het Landschapskwaliteitsplan vastgesteld in de gemeenteraad. U heeft hierin uw ambitie op een diversiteit aan onderwerpen beschreven op diverse thema's zoals natuur en landschap, recreatie, landbouw, de aansluiting op het stedelijk gebied en de monumentale rijkdom van de gemeente. Het betreft kwaliteiten die u wilt behouden, versterken of realiseren. Deze opgaven zijn in het Landschapskwaliteitsplan nader gespecificeerd en samengebracht in acht integrale gebiedsopgaven. Dit Uitvoeringsprogramma gaat in basis uit van deze integrale gebiedsopgaven.

De acht integrale gebiedsopgaven zijn:

1. Het militaire heden en verleden in het gradiëntenlandschap
2. Het Spoorдонks Watermolenlandschap
3. Landschapsbeleving en -ontwikkeling tussen de Mortelen en de Beerze
4. Op zoek naar een nieuwe balans bij de Grote Beerze
5. Lagen door de tijd van de kleine Beerze
6. Een weids energie- en voedsellandschap
7. Oirschotse Woonlandschappen
8. De groene corridor

Samen

De gebiedsopgaven bestaan uit samenhangende deelprojecten. Omdat deze projecten invloed hebben op de leefomgeving van onze inwoners heeft u het college meegegeven voldoende oog te hebben voor participatie en draagvlak bij de verdere uitwerking van het Landschapskwaliteitsplan. Dit nemen we zeker ter harte en kunt u beschouwen als integrale opdracht aan het college in dit uitvoeringsprogramma. In hoge mate vindt dit zijn weg via de individuele deelprojecten. In diverse integrale opgaven en projecten wordt de samenwerking met andere partijen

aangegaan. Soms met partners in het gebied, zoals Defensie, het Brabants Landschap of waterschap De Dommel en soms met particulieren en ondernemers.

Thema's

Naast de acht integrale opgaven uit het Landschapskwaliteitsplan zijn er nog enkele thema's die we willen adresseren in dit uitvoeringsprogramma omdat die bijdragen aan dezelfde doelen en een sterke verwevenheid hebben met de acht integrale opgaven.

Dit heeft betrekking op de volgende thema's:

9. Landbouw in transitie
10. Erfgoed
11. Vrijtijdseconomie (VTE)
12. Natuur en landschap

Inhoudelijk stelen de thema's op bestaande documenten. Denk hierbij aan uw visie op de veehouderij, de erfgoednota en het Omgevingsplan uit 2017. In dit uitvoeringsplan ontsluit u de middelen om uitvoering te geven aan onze gezamenlijke opgave in het landelijk gebied, opdat de projecten in uitvoering kunnen worden genomen.

Kortom: dit uitvoeringsprogramma is een concretisering van door u reeds vastgesteld beleid en raadsaders. Door verschillende opgaven en thema's te bundelen werken we toe naar een integrale aanpak binnen onze gemeente. Op deze manier werken we samen aan het versterken van het unieke karakter van Oirschot.

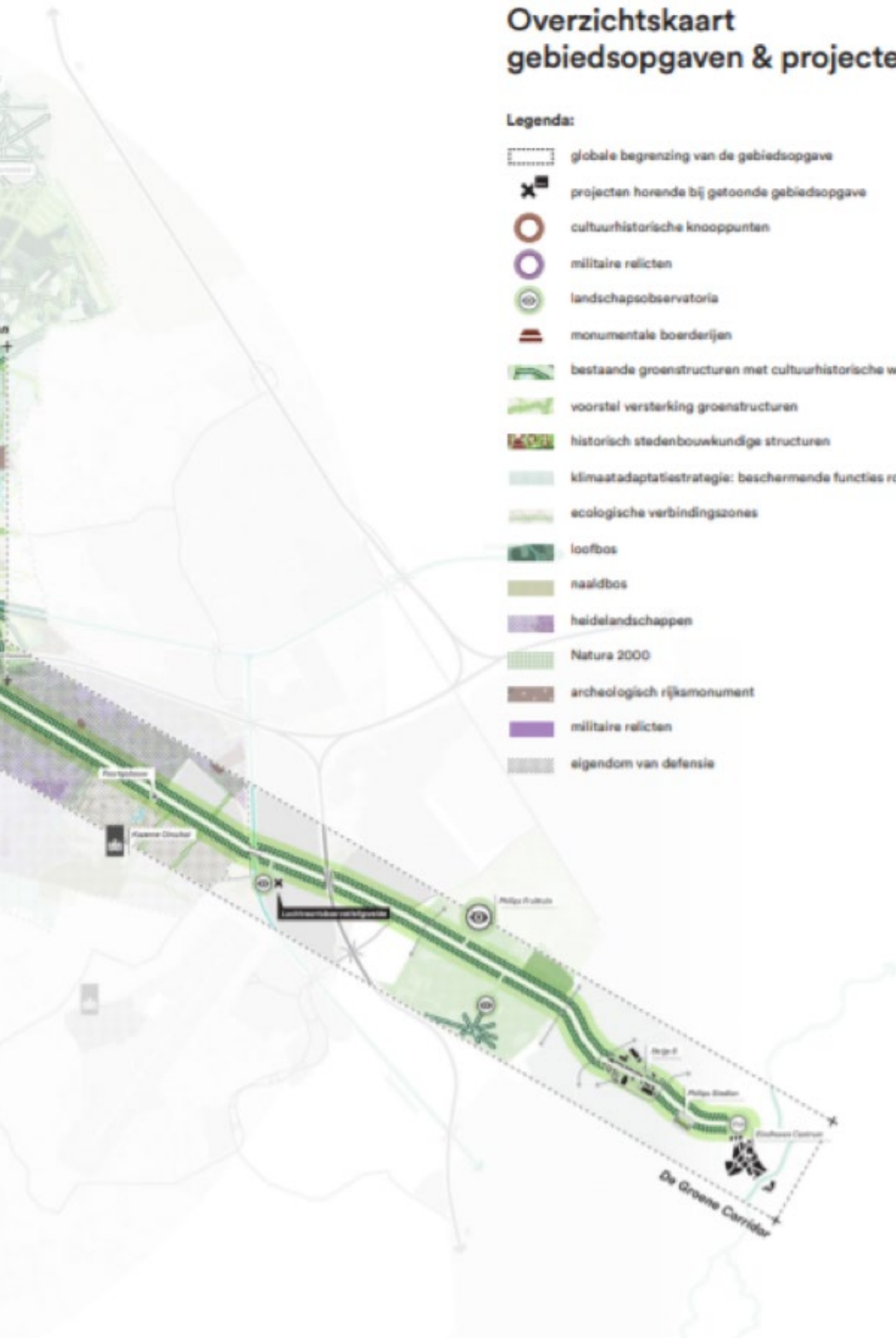
Kostenraming

De kosten zijn per integrale gebiedsopgave of thema geaggregeerd. De reden hiervoor is dat men iets makkelijker kan schuiven tussen projecten waardoor de organisatie, ook als partner naar andere partijen, flexibeler en slagvaardiger is. Bovendien kan je nu niet altijd overzien wat een project in 2024 precies behelst. Soms moet er een tandje bij in de participatie of er blijkt juist een subsidie-

Overzichtskaart gebiedsopgaven & projecten

Legenda:

- globale begrenzing van de gebiedsopgave
- projecten horende bij gatoonde gebiedsopgave
- cultuurhistorische knooppunten
- militaire relictten
- landschapsobservatoria
- monumentale boerderijen
- bestaande groenstructuren met cultuurhistorische waarde
- voorstel versterking groenstructuren
- historisch stedenbouwkundige structuren
- klimaatadaptatiestrategie: beschermende functies rondom natuur
- ecologische verbindingzones
- loofbos
- naaldbos
- heldelandschappen
- Natura 2000
- archeologisch rijksmonument
- militaire relictten
- eigendom van defensie

mogelijkheid. Kosten op projectniveau voor zo'n groot programma op voorhand minutieus vastleggen staat de slagvaardigheid veelal in de weg. Wellicht ten overvloede: vanuit de organisatie wordt op projectniveau te allen tijde gekeken naar eventuele partijen die mee kunnen financieren of subsidiëren.

Planning

Bepaalde integrale gebiedsopgaven en soms individuele projecten zijn prioritair. Bijvoorbeeld vanuit de procedure of omdat er een gedeeld belang is met andere partijen. Dat geldt in ieder geval voor de gebiedsopgaven COT (1) en Watermolenlandschap/Beekpassage (2). Daarom hebben we voor alle projecten een inschatting gemaakt wanneer deze in uitvoering zouden kunnen worden genomen.

Ontwikkeling van het landschap staat nooit stil. De looptijd van sommige projecten zijn bepaald, op andere thema's hebben ze een meer doorlopend karakter of is het onderdeel van een bredere maatschappelijke discussie. Het verdient daarom aanbeveling om dit Uitvoeringsplan na twee jaar te evalueren en om deze na vier jaar opnieuw te actualiseren.

Leeswijzer

In onderstaand uitvoeringsprogramma Vitaal Landelijk Gebied bespreken we in eerste aanleg de acht integrale gebiedsopgaven.

De opgaven zijn als volgt opgebouwd:

- Doel
- Aanleiding en omschrijving, kaart gebiedsopgave
- Stand van zaken
- Betrokken partijen
- Tabel met daarin benodigde budget voor de gebiedsopgaven, de deelprojecten en globale planning
- Toelichting financiering
- Indien van toepassing: aandachtspunten

Daarna worden vier thema's nader toegelicht die gemeentebreed spelen, te weten:

- Landbouw
- Erfgoed
- Vrijtijdseconomie
- Natuur en landschap

Deze themakaarten kennen een vergelijkbare opzet als de gebiedsopgaven.

Gebiedsopgaven

1 Het militaire heden en verleden in het gradiëntenlandschap

Doel: Het militair gebruik en de landschappelijke en cultuurhistorische waarde beleefbaar maken.

Aanleiding en omschrijving

De Oirschotse Heide heeft al bijna twee eeuwen een militaire functie. Van oudsher werden militaire terreinen vooral gevestigd op dit soort 'woeste gronden'. De resten van het kamp van Willem I in Oirschot zijn uitermate waardevol; er zijn maar twee kampen uit deze periode in Nederland. In 1834 werd het kamp nabij Oirschot ontruimd en van heide omgevormd tot bos en akkerland. In de vorige eeuw vestigde defensie er de legerplaats Oirschot, tegenwoordig de generaal majoor De Ruyter van Steveninck kazerne. In ons erfgoedbeleid 'erfgoed als identiteit' hebben we aangegeven dat we het belangrijk vinden dat ons erfgoed

zichtbaar en beleefbaar is. Op deze manier kunnen we erfgoed duurzaam ontwikkelen en behouden voor toekomstige generaties. Onze erfgoedstrategie voor de komende jaren is om verschillende projecten onder de paraplu van 'landschap van bezinning' te ontwikkelen. Deze erfgoedlocatie past daar naadloos in. We zien kansen om productiebossen om te vormen naar heidevelden die de contouren van het historisch legerkamp zichtbaar maken en om het gebied van de Landschotse Heide en de Groene Corridor te verbinden door heide stepping stones.

Stand van zaken

- Samenwerkingsovereenkomst (SOK) met defensie en Brabants Landschap is ondertekend door college onder voorbehoud van instemming van de gemeenteraad.
- Het ontwerp inrichtingsplan COT komt in juni in de gemeenteraad. Deze is al ter kennisgeving aan u aangeboden gelijktijdig met een inspraakronde medio 2021.
- Volgende stappen: na vaststelling van het inrichtingsplan zal er een nieuw omgevingsplan en een beheersplan worden opgesteld.

Figuur 2 Kaart gebiedsopgave 1: Het militaire heden en verleden in het gradiëntenlandschap.

Betrokken partijen

Defensie/Rijksvastgoedbedrijf, Gemeente Oirschot, Rijksdienst Cultureel Erfgoed, vertegenwoordigers van recreatieve gebruikers (waaronder het wandelnetwerk en de hippische ondernemers), Recreatieschap De Kempen, Brabants Landschap, (georganiseerde) bewoners en ondernemers.

1 Het militaire heden en verleden in het gradiëntenlandschap	
€ 530.000	
Deelopgaven	Planning
Kunstproject het beleefbaar maken van het Historisch legerkamp Willem I - Stille Wille 02	2022-2023
Realisatie kunst -en belevingsroute (Regiodeal - ontwikkelen belevingsroute historisch I egerkamp - loopgraaf - luchtvaartobservatieligweide)	2022-2023
Herontwikkeling routestructuren COT (wandel, mountainbike en ruiterroutes)	2023
Realisatie halfverhard fietspad COT Eindhovensedijk-Dennendijk	2023
Aanleg twee parkeerplaatsen	2023
Ontwikkeling ecologische zone / heidecorridor (initiatief Defensie)	2023
Grondruiling herontwikkeling COT	2022

Tabel 1 Begroting gebiedsopgave 1.

Financiën

- Er is een Samenwerkingsovereenkomst ondertekend met Defensie en Brabants Landschap met daarbij ook een afspraak over wie welke kosten draagt. Deze wordt u zo spoedig mogelijk in de nieuwe raadsperiode aangeboden.
- Naast bovengenoemde gemeentelijke investering, wordt er ook door defensie ruim 8 ton geïnvesteerd in het gebied en is er een bijdrage van derden (Regiodeal).

- Een deel van de middelen komt uit Stille Wille (Stille Wille 02).
- De structurele kosten voor beheer en onderhoud zijn al met de kadernota en begroting opgenomen.

Aandachtspunten

- Ten behoeve van het inrichtingsplan COT heeft een breed inspraakproces plaatsgevonden medio 2021. De inspraakreactie en de wegging daarvan, alsmede het inrichtingsplan wordt aan u voorgelegd in de nieuwe raadsperiode.
- Er is een samenwerkingsovereenkomst getekend door Brabants Landschap, defensie en het college van de gemeente Oirschot. Deze is onder voorbehoud van instemming van de gemeenteraad. Deze zal dan eveneens geagendeerd worden.

2 Het Spoordonkse Watermolenlandschap

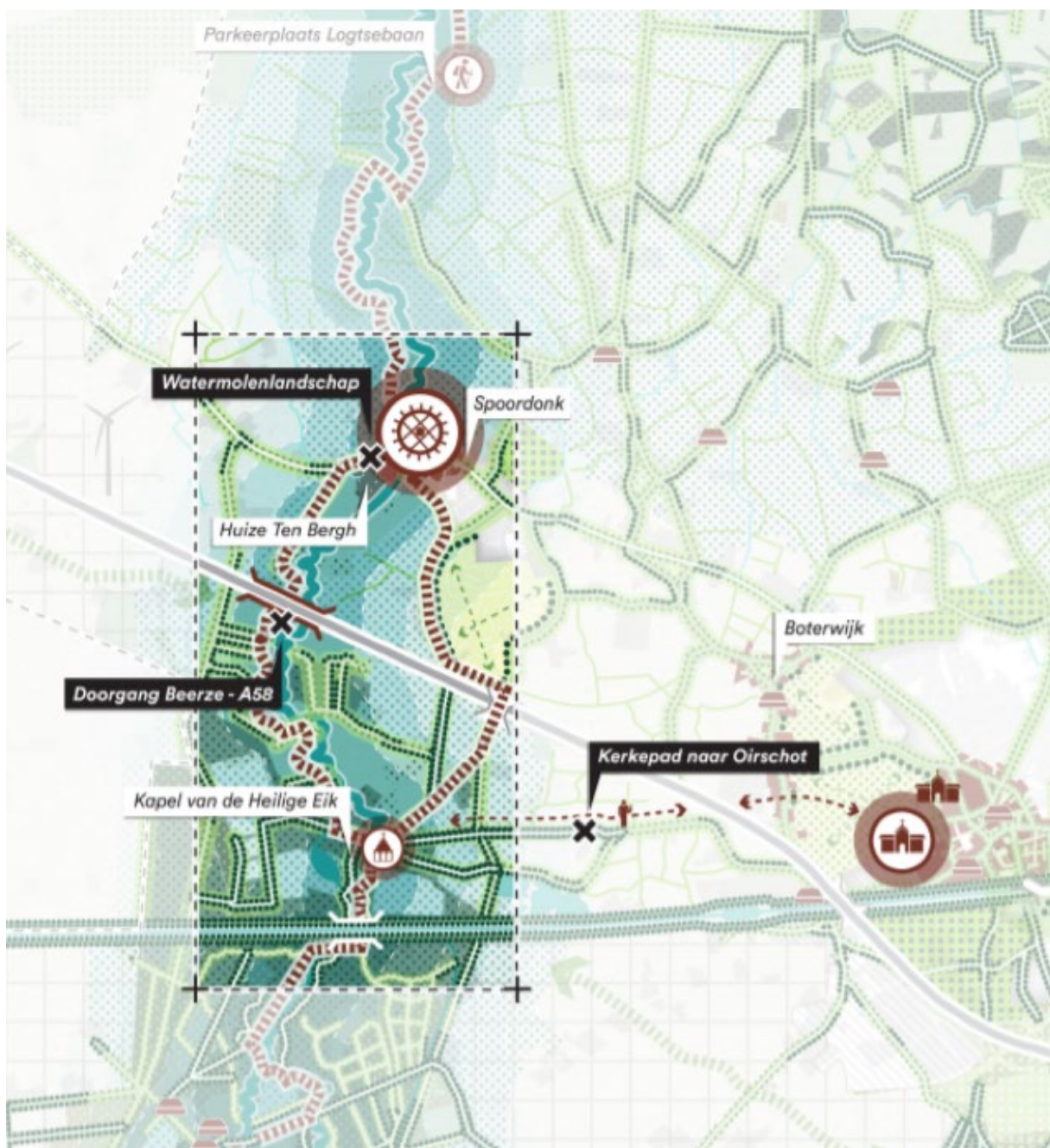
Doel: Erfgoed inzetten voor de (klimaat) opgaven van nu.

Aanleiding en omschrijving

Bewoners van Oirschot hebben altijd dankbaar gebruik gemaakt van de Beerze voor onder meer watervoorziening (irrigatie). Er zijn kansen om de historische wisselwerking tussen cultuur (boeren en watermolens) en natuur (oorspron-

kelijke beekloop met opgestuwde delen met overstromingsgebieden) zichtbaar en beleefbaar te maken.

De Beerze is een van de belangrijkste landschapsbepalende elementen in de gemeente Oirschot. Landschapselementen definiëren de beekloop en vormen de scheiding tussen het natte beekdal en de droge akkers. Dit dynamische landschap willen we herstellen, zodat het beekdal klimaatadaptief ingezet kan worden. Verder wordt ingezet op functies die passen bij het systeem van een beekdal, hedendaagse

Figuur 3 Kaart gebiedsopgave 2: Het Spoordonks watermolenlandschap.

combinaties van agrarisch bedrijf, waterberging en natuurontwikkeling.

Bij het herstel van het Watermolenlandschap bij Spoordonk wordt aangesloten op de ontwikkeling van de beekdalpassage voor de A58.

De maatschappelijke discussie over deze passage als onderdeel van de verbreding van de A58 vergt een zorgvuldig traject met de inwoners en andere betrokkenen in deze gebiedsopgave.

Stand van zaken

- Het Ontwerp Tracé Besluit wordt naar verwachting medio 2022 genomen door de Minister. Deze gaat uit van de voorkeursvariant 'ecologie en recreatie' voor de verbreding van de A58.
- Er wordt door de gemeente Oirschot in samenwerking met de gebiedspartners een integrale gebiedsvisie opgesteld ten behoeve van de integrale gebiedsopgave.
- Stichting ARK heeft een inrichtingsplan opgesteld voor de herontwikkeling van het Spoordonkse Watermolenlandschap. Qua planning wordt deze in aansluiting gebracht met de nog op te stellen integrale gebiedsvisie.
- Doordat er verschillende initiatieven lopen in het gebied is het risico aanwezig dat dit voor onduidelijkheid zorgt bij de omgeving/bewoners. De gemeente neemt daarom de regie om de verschillende initiatieven op de juiste manier te stroomlijnen en zorgt voor een eenduidige communicatie richting haar inwoners en ondernemers.

Betrokken partijen

Rijkswaterstaat, provincie Noord Brabant, Natuurmonumenten, Brabants Landschap, Stichting ARK, Waterschap de Dommel, Gemeente Oirschot, Bosch&Slabbers, MLG, provincie Noord-Brabant, de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed, (georganiseerde) bewoners en ondernemers.

2 Het Spoordonkse Watermolenlandschap		€120.000
Deelopgaven	Planning	
Ontwikkeling beekdalpassage A58 (ecologische verbindingzone, realisatie nnb, waterberging, klimaatadaptatie en recreatieve paden, overleg beerzeberaad) - Stille Wille 09	2022 en verder	
Herstel van het Watermolenlandschap (realisatie nnb, waterberging, herstel historische (landschappelijke) structuren, beleefbaar maken Huize ten Bergh, zichtpunt)	2022 en verder	
Herstel historische structuren; Heilige Eik - De Beerze en Kerkepad Heilige Eik naar Oirschot	2022 en verder	
Oppakken ontwikkeling NNB noordzijde Spoordonkse Watermolen	2022 en verder	

Tabel 2 Begroting gebiedsopgave 2.

Financiën

- Ontwikkeling beekdalpassage wordt deels vanuit Stille Wille gefinancierd.
- Voor het project Watermolenlandschap zijn gelden verworven via de Erfgoeddeal.
- Specifiek voor de realisatie van het inrichtingsplan van Stichting ARK Natuurontwikkeling is een GOB-subsidie toegekend. Met de GOB-subsidie zijn gronden aangekocht in de omgeving en wordt er 61.000,- geïnvesteerd in de inrichting.
- De gemeente Oirschot heeft 15.000,- toegezegd als cofinanciering voor Erfgoed Deal project Watermolenlandschappen en Klimaatadaptatie voor het project van ARK.

Aandachtspunten

We starten participatietraject op om de omgeving/bewoners van Spoordonk te betrekken bij de ontwikkeling van de integrale gebiedsvisie, conform het amendement van 19 oktober 2021.

3 Landschapsbeleving en -ontwikkeling tussen de Mortelen en de Beerze

Doel van de opgave: De realisatie van een ecologische, landschappelijke en recreatieve verbinding tussen de Mortelen, de Beerze en de Kampina.

Aanleiding en omschrijving

Het gebied tussen de Mortelen, de Kampina en het beekdal van de Beerze is een ideale locatie om ruimte te bieden aan natuurinclusieve landbouw en aan het extensiveren van de bestaande veehouderijen. Het gebied kan geleidelijk toegroeien naar een circulair voedselproducerend landschap dat een ecologische, landschappelijke en recreatieve verbinding

maakt tussen de Mortelen, de Beerze en de Kampina. Oirschot kan een voortrekkersrol vervullen in de transitie naar een emissiearme en natuurinclusieve landbouw en het verder verduurzamen van de landbouw en veehouderij. Het toekomstige agrarisch productielandschap wordt diverser en extensiever en zal onder andere bestaan uit voedselbossen, boslandbouw en pixellandbouw. Het kleinschalige cultuurlandschap van de Mortelen wordt uitgebreid door de aanplant van populierenkamers en iepen met kleine akkers en weilanden, omringd door houtwallen. Er is een duidelijke samenhang tussen de bodem, het watersysteem en de biodiversiteit. Deze nieuwe landschappen creëren een diverse en aantrekkelijke omgeving voor flora en fauna.

Figuur 4 Kaart gebiedsopgave 3: Landschapsbeleving en -ontwikkeling tussen de Mortelen en de Beerze

Het uitbreiden van de kenmerkende landschapselementen zoals houtwallen, hagen en populierenlanen, levert nieuwe broedplaatsen voor vele diersoorten zoals vogels en veldmuizen. Het bodemleven verbetert waardoor ook de sponswerking van de bodem vergroot en het gebied beter bestand is tegen weersextremen.

Financiën

- Er dient capaciteit te worden ingezet t.b.v. de gebiedsgerichte aanpak Kampina. Dit wordt binnen de bestaande ambtelijke uren opgevangen.
- Voor deelproject faunapassages is een subsidie van € 50.000,- toegekend door de provincie Noord-Brabant.

Stand van zaken

- Er loopt een gebiedsproces voor de Gebiedsgerichte aanpak (GGA) voor de Kampina en het plan van aanpak voor het uitvoeren van de opgave is in ontwikkeling. Gemeente Oirschot sluit daar bij aan.
- Het plan van aanpak beslaat een groot deel van het noordwestelijk grondgebied van de Mortelen.
- Voor het realiseren van de faunapassages is nog aanvullend onderzoek nodig om te bepalen hoeveel faunatunnels er nodig zijn.

Betrokken partijen

Waterschap de Dommel, ZLTO, gemeenten Oisterwijk, Boxtel en Tilburg, (georganiseerde) bewoners en ondernemers.

3 Landschapsbeleving en -ontwikkeling tussen de Mortelen en de Beerze	
€ 207.000,-	
Deelopgaven	Planning
Uitwerken en deelname gebiedsgerichte aanpak (GGA) Kampina	Q4 2021 en verder
Realiseren faunapassages Logtsebaan - Stille Wille 07	2022-2023
Realisatie ecologische verbindingzone Peperstraat - Polsdonken	2024
Realisatie ecologische verbindingzone Sint Antoniusweg/ Kapelweg (Best) - Liempdsedijk	2024

Tabel 3 Begroting gebiedsopgave 3.

4 Op zoek naar een nieuwe balans bij de Grote Beerze

Doel: Herstel van het natuurlijke beekdal-systeem van de Grote Beerze.

Aanleiding en omschrijving

De landbouwgronden op de flanken van het beekdal, rondom Westelbeers en de Grote Beerze, zijn de aangewezen locatie voor herstel van het beekdalsysteem en een levende bodem. Het beekdal wordt zo een klimaatbestendige buffer. Een levende bodem, rijk aan organismen, is cruciaal voor de gewasopbrengst en een hoge biodiversiteit. Organische stof zorgt ervoor dat

de bodem verandert in een spons, waardoor water beter infiltreert en ook vastgehouden wordt. Ook zorgt een bodem in goede conditie voor minder uitspoeling van meststoffen in het oppervlaktewater en grondwater. Dit verbetert de natuur stroomafwaarts bij landgoed Baest, kwelnatuur kan zo herstellen. Daarnaast draagt het bij aan een goede bodemvruchtbaarheid, wat goed is voor de voedselproductie en de biodiversiteit.

In de toekomst volgt de functie het waterpeil en niet andersom. Functies passen zich aan het bodem- en watersysteem aan. Dit is een van de uitgangspunten van de watertransitie. De landbouw vormt een belangrijke schakel

Figuur 5 Kaart gebiedsopgave 4: Op zoek naar een nieuwe balans bij de Grote Beerze

voor de verbetering van de kwaliteit van bodem, water, landschap, biodiversiteit en economie. Tegelijkertijd is dit een mooie kans om de recreatieve verbinding tussen heidelandschap en beekdal te versterken. Mogelijk kan extra bosaanplant op de dekzandruggen als schil dienen om de Natura2000 gebieden te beschermen tegen stikstof.

Stand van zaken

- Herstel van het beekdalsysteem
- Voor Kempenland West wordt een gebiedsgerichte aanpak (GGA) opgezet vergelijkbaar met GGA Kampina.

Betrokken partijen

De Kempengemeenten, agrariërs en andere ondernemers in het gebied, ZLTO, Provincie Noord-Brabant, Brabants Landschap, Huis van de Brabantse Kempen, (georganiseerde) bewoners en ondernemers.

- De opgaven rondom de Groote en Kleine Beerze zijn onderdeel van het Interbestuurlijk Programma Proeftuin De Levende Beerze. Dit is een meerjarig programma, waarbij meerdere partijen betrokken zijn. Vanuit dit programma is een subsidie van €1.779.000,00 beschikbaar gesteld goeddeels afkomstig uit Rijksmiddelen. Deze gelden worden gebruikt voor de cofinanciering van projecten binnen deze gebiedsopgave.

4 Op zoek naar een nieuwe balans bij de Groote Beerze		€ 140.000
Deelopgaven	Planning	
Herstel van het natuurlijk beekdalsysteem (versterking recreatieve paden, natuurontwikkeling, verlegging beek, versterken duurzame landbouw, versterken biodiversiteit)	2021-2022	
Uitwerken en aanhaken bij de gebiedsgerichte aanpak (GGA) Kempenland West	2021 en verder	

Tabel 4 Begroting gebiedsopgave 4.

Financiering

- Voor het herstel van het natuurlijk beekdalsysteem zijn in het uitvoeringsprogramma de kosten voor de recreatieve infrastructuur opgenomen.
- Voor de gebiedsgerichte aanpak voor Kempenland West betreft het ambtelijke en bestuurlijke inzet.

5 Lagen door de tijd rond Kleine Beerze

Doel: De historische gelaagdheid van het gebied beleefbaar maken.

Aanleiding en omschrijving

Het gebied tussen de Landschotse en Oirschotse Heide en de kernen Oostel- en Middelbeers is historisch gezien ontzettend rijk. Door middel van erfgoedontwikkeling kan deze gelaagdheid tot leven komen. Denk bijvoorbeeld aan het kerkenpad tussen de Oude Toren en de kern van Oostelbeers of de verdwenen wind- en watermolen. De Kleine Beerze verbindt deze hoofdstukken in de geschiedenis. Stroomop-

waarts de Kleine Beerze stond ooit, van de 14e tot de 19e eeuw, de watermolen de Muystermolen. Het op een hedendaagse manier interpreteren en inzetten van dit oude watermolenlandschap draagt bij aan de beleefbaarheid en de historische gelaagdheid van het gebied en tevens aan de klimaatrobuustheid van het beekdal van de Beerze. In natte perioden kan de molenbiotop gebruikt worden als waterberging om overlast stroomafwaarts te voorkomen. In droge tijden kan deze waterbuffer gebruikt worden om uitdroging van de omliggende heide- en landbouwgronden te beperken. Zo zetten we erfgoed klimaat adaptief in. Veel wegen in dit gebied zijn onverhard, wat extra bijdraagt aan de ervaring van een historisch

Figuur 6 Kaart gebiedsopgave 5: Lagen door de tijd rond Kleine Beerze

landschap. Tevens vormt dit gebied een belangrijk kruispunt tussen de heidelandschappen en het beekdalgebied. De ooit aanwezige houten brug kan gereconstrueerd worden om de recreatieve verbinding te herstellen.

Stand van zaken

- Sinds 2006 loopt een traject voor gebiedsontwikkeling rond de Kleine Beerze.
- In 2013 is een samenwerkingsovereenkomst gesloten met ZLTO, Brabants Landschap, provincie Noord-Brabant, gemeente Oirschot en de gemeente Eersel.
- Voor het deelproject IBP Proeftuin Levende Beerze is een samenwerkingsovereenkomst afgesloten. Deze loopt af in 2022, maar het project is dan nog niet afgerond.
- Er vindt een heroverweging plaats op het project Oude Toren Oostelbeers.
- In 2022 wordt gestart met de uitvoering van de gebiedsontwikkeling bij de Kleine Beerze.
- In de raadsvergadering van 21-12-2021 heeft u middelen ter beschikking gesteld (reserve Landschapsfonds € 308.550) t.b.v. de fietsverbinding Landschotse heide - Oirschotse Heide.

Betrokken partijen

Brabants Landschap, Waterschap de Dommel, gemeente Eersel, ZLTO, provincie Noord-Brabant, (georganiseerde) bewoners en ondernemers.

5 Lagen door de tijd rond Kleine Beerze		€ 296.500
Deelopgaven	Planning	
Oude Toren Oostelbeers	2022-2023	
Uitvoering gebiedsontwikkeling Kleine Beerze (realisatie halfverhard fietspad Landschotse Heide - Oirschotse Heide - Stille Wille 08, 2 fiets- en wandelbruggen, realisatie halfverhard fietspad Andreastraat Hillestraat, Hillestraat - Watermolenweg, aanleg laanbeplanting)	2022 en verder	
IBP Proeftuin Levende Beerze. Dit bestaat uit meerdere deelprojecten. Oirschot is hier aanzet bij de volgende onderdelen: <ul style="list-style-type: none"> • Vernieuwd Panorama de Levende Beerze • Cultuurhistorische lokale identiteit zichtbaar en beleefbaar maken (o.a. de Muyster Watermolen en routestructuren). 	2022 en verder	
Historisch kerkepad	2023-2024	

Tabel 5 Begroting, deelopgaven & planning gebiedsopgave 5.

Financiering

- Een deel van de uitvoering gebiedsontwikkeling wordt gefinancierd met de gelden vanuit Stille Wille (Stille Wille 08).
- Ten aanzien van de Oude Toren is het bedrag exclusief de subsidie van de provincie € 235.000. De middelen uit het VLG 2017-2020 zijn inmiddels overgeheveld en blijven daarmee ook beschikbaar binnen het project.
- De opgaven rondom de Kleine Beerze zijn onderdeel van het IBP Proeftuin De Levende Beerze (zie ook gebiedsopgave 4). De subsidie (ruim €1,7 miljoen) die hieruit beschikbaar is wordt gebruikt voor de financiering van projecten binnen deze gebiedsopgave.
- In december heeft de gemeenteraad ruim € 308.500 beschikbaar gesteld voor de fietsverbinding Landschotse heide – Oirschotse heide.

6 Een weids energie- en voedsellandschap

Doel: Meerlaags ruimtegebruik voor zowel duurzame energie als landbouw.

Aanleiding en omschrijving

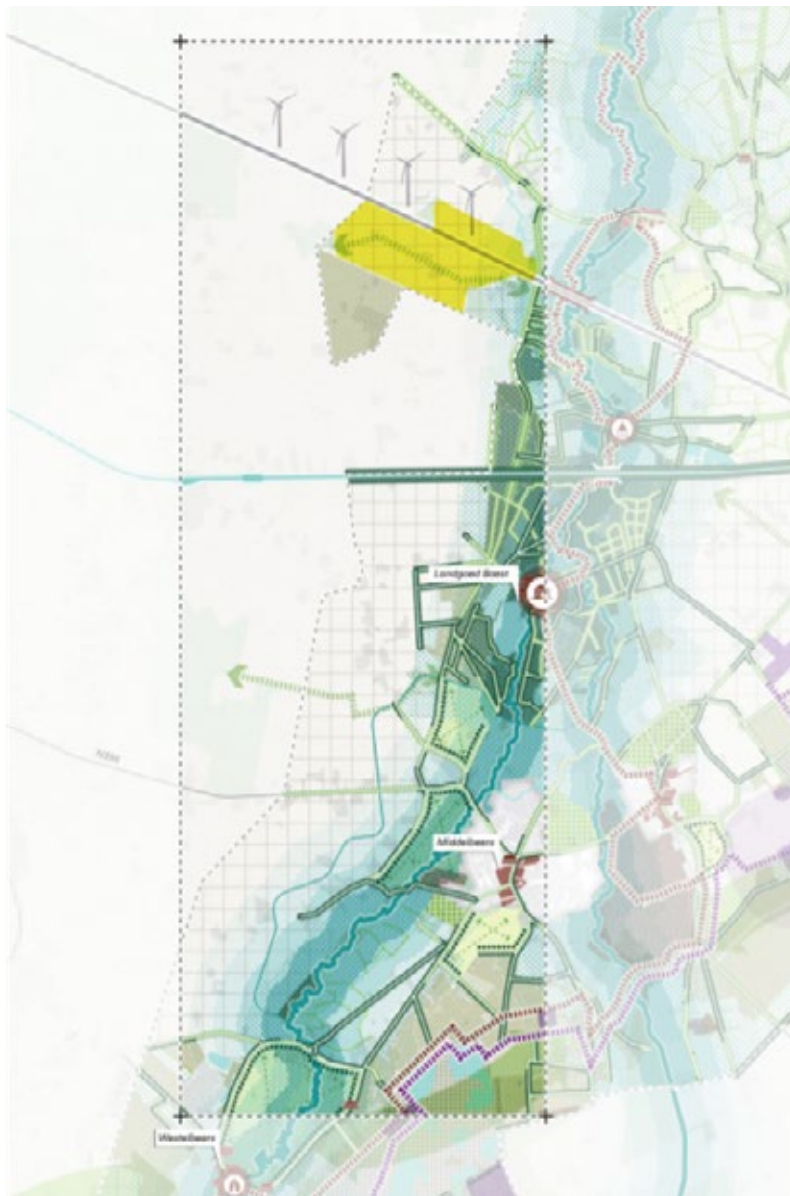
Voedsellandschap met ecologische verbindingzones

De jonge en grootschalige landbouwgronden liggen aan de flanken van het beekdal. (Historische) groenstructuren, zoals lanen, doorsnijden deze landschappen. De realisatie van enkele nieuwe ecologische verbindingzones zullen dit landschap doorkruisen.

Het is een open en grootschalig landschap, een belangrijke kwaliteit om te behouden. Het laadvermogen van dit landschap leent zich voor grootschalige productie van voedsel en energie. Voor de landbouw betekent dit bijvoorbeeld de inzet van kringlooplandbouw om de biodiversiteit en de bodem te verbeteren.

Duurzame energie

De schaal van het landschap leent zich voor zowel wind- als zonne-energie. Hierbij streven we naar zoveel mogelijk meervoudig ruimtegebruik en een voorkeursvolgorde voor de realisatie van zonneparken. Zonnepanelen worden gestimuleerd op daken en gevels,

Figuur 7 Kaart gebiedsopgave 6: Een weids energie- en voedsellandschap

vervolgens op onbenut terrein en pas dan op landbouwgronden. Idealiter worden deze velden alleen gerealiseerd op locaties waar de grond minder geschikt is voor voedselproductie. Gronden met een gezond bodemleven dienen zoveel mogelijk behouden te blijven voor de landbouw.

Vooralsnog wordt nu ingezet op de mogelijkheid tot ontwikkeling van een grootschalig zonnepark ter hoogte van Stille Wille, Bekersberg en Kattenbergsesteeg (zoekgebied Oirschot-West). Ook is het gebied Kriekampen aangewezen als zoekgebied voor de ontwikkeling van zonnevelden. In 2022 – 2023 wordt een langetermijnplanning opgesteld voor nieuwe zoekgebieden voor grootschalige zon- en windenergie.

Stand van zaken

- Twee van de zes opgaven voor ecologische verbindingzones zijn zo goed als afgerond.
- De ecologische verbindingzone bij de Beerzeloop is bijna voltooid, de beekloop moet nog worden aangesloten op nabijgelegen natuurgebied. Deze opgave wordt samen met het waterschap opgepakt.
- Een aantal deelprojecten binnen deze gebiedsopgave zijn lopend. Anderen moeten nog worden opgestart.
- Bij de recreatieve ontsluiting van Landgoed Baest wordt, mede om verkeersveiligheidsredenen, prioriteit gegeven aan de ontwikkeling van trace 3: het halfverhard fietspad aan de Groenewoudsedijk.
- Het zoekgebied voor grootschalige zonne-energie Oirschot-West (Stille Wille, Bekersberg en Kattenbergsesteeg) is opengesteld en ingediende projectplannen worden beoordeeld.

Betrokken partijen

Gemeente Oirschot, gemeente Hilvarenbeek, Waterschap de Dommel, (georganiseerde) bewoners en (agrarische) ondernemers, ZLTO.

6 Een weids energie- en voedsellandschap		€ 375.000
Deelopgaven	Planning	
Realisatie ecologische verbindingzone Landgoed Baest - Het Stuk (Hilvarenbeek) - Stille Wille 06	PM	
Realisatie ecologische verbindingzone Bekersberg (tussen Stille Wille-Landgoed Baest-Hilvarenbeek) - Stille Wille 04	2025-2026	
Noordoostkwadrant recreatiepark - Stille Wille 01	2022	
Recreatieve ontsluiting Landgoed Baest - Stille Wille 05	Trace 3 in 2023, 1 en 2 in 2025	
Afronding realisatie ecologische verbindingzone Beerzeloop	PM	
Opstellen langetermijnplanning nieuwe zoekgebieden grootschalige zon- en windenergie	2022-2023	

Tabel 6 Begroting, deelopgaven & planning gebiedsopgave 6.

Financiering

- In deze gebiedsopgave zijn verschillende projecten vanuit het portfolio Stille Wille opgenomen. Een deel wordt dan ook gefinancierd vanuit deze gelden.
- Afronding realisatie ecologische verbindingzone Beerzeloop kan plaatsvinden als met de huidige eigenaar tot overeenstemming wordt gekomen over het verwerven van gronden. Voor het afronden van de verbindingzone Beerzeloop wordt daarom op dit moment geen budget aangevraagd.

7 Oirschotse woonland- schappen

Doel: Woningbouw in combinatie met natuurontwikkeling, waterberging en landschapsbeleving.

Aanleiding en omschrijving

We streven ernaar om woningbouwprojecten te realiseren die meerwaarde creëren voor meerdere thema's. Dit vraagt om een ruimtelijke onderbouwing waarom bepaalde gebieden een goede optie zijn en onder welke ruimtelijke voorwaarden hier gebouwd zou mogen worden. Daarbij spelen cultuurhistorische waarden (bijvoorbeeld kransakkerdorpen zoals Straten), landschappelijke waarden (bijvoorbeeld bolle akkers in bij de Boterwijk), de vervlechting van dorp en landschap (nieuwe dorpsranden langs de beekdalen) en klimaatadaptatie (waterretentie en groen) een belangrijke rol.

Woningbouw in combinatie met landschapsontwikkeling kan de landschappelijke structuur van de oude cultuurgronden richting de Mortelen versterken. Op de oude cultuurgronden en het

coulissenlandschap herstellen en versterken we historische landschapselementen. Een eigentijdse vorm van landinrichting, waaronder erf- en wegbeplanting van de woningbouw, draagt bij aan de landschappelijke structuur. Het regenwatersysteem in deze nieuwbouwlocaties zal afgekoppeld worden en water wordt gebufferd in regentonnen, wadi's, singels en groene daken. Bovendien draagt oppervlaktewater bij aan het tegengaan van het hitte-eiland effect in het centrum Oirschot en centrum Middelbeers. Nieuwe woningen worden energiezuinig gebouwd en wekken zelf energie op zodat gedurende het hele jaar evenveel elektriciteit verbruikt als opwekt wordt: een nul-op-de-meter-woning.

Uitvoeringsprogramma Wonen / Actieplan Woningbouw 2.0

De gemeenteraad heeft in juni 2021 het Actieplan Woningbouw 2.0 vastgesteld. Daarin is de ontwikkelrichting per kern bepaald en is het ambitieniveau nader bepaald. Belangrijke speerpunten daarin zijn o.a. de programmatische uitgangspunten voor woningbouw maar ook een

Figuur 8 Kaart gebiedsopgave 7: Oirschotse woonland-
schappen

dorpse manier van uitbreiden van de kernen. De uitvoering van de woningbouwprojecten loopt via het Uitvoeringsprogramma Wonen/ Actieplan Woningbouw 2.0 en is géén onderdeel van voorliggend uitvoeringsprogramma.

Specifiek voor het voorliggende uitvoeringsprogramma Vitaal Landelijk Gebied gelden de volgende doelen, die gerelateerd zijn aan de woningbouwopgave:

- Het herstel van het Kloosterpad Boterwijk
- Dorpse uitbreiding
- Landschapsversterking in combinatie met woningbouwontwikkeling

Stand van zaken

- Momenteel wordt de landschappelijke afronding nog onvoldoende meegenomen in de realisatie van woningbouwlocaties. De ambitie is om beter te sturen op 1) landschappelijke inpassing en 2) de ambities op het gebied van recreatie en erfgoedontwikkeling bij (woningbouw-)ontwikkeling en herbestemming. Dit laatste geldt met name in het buitengebied.
- De nota landschappelijke inpassing wordt daarom herijkt medio 2022.
- Wens is het Kloosterpad mee te nemen met de woningbouwontwikkeling in de omgeving.

Betrokken partijen

Waterschap de Dommel, gemeente Oirschot, projectontwikkelaars woningbouwlocaties, woningcorporaties, provincie, (georganiseerde) bewoners en ondernemers.

7 Oirschotse woonlandschappen		€ 90.000
Deelopgaven	Planning	
Bij de grotere woningbouwprojecten bewaking van de landschappelijk kwaliteit in relatie met het omliggende landschap: <ul style="list-style-type: none"> • herijking nota landschappelijke inpassing • aanpassen beleidsinstrumentarium mede in verband met aansluiting op invoering omgevingswet 	2022-2023	
Herstel kloosterpad boterwijk – herbestemming franciscanessenklooster (woningbouwlocatie Den Heuvel / herontwikkeling klooster)	2024-2025	

Tabel 7 Begroting, deelopgaven & planning gebiedsopgave 7.

Financiering

- De kosten van het landschappelijk 'afronden' van nieuwe woningbouwlocaties worden zoveel mogelijk verhaald op de projectontwikkelaars zelf.
- Voor het opstellen van nieuwe kaders voor bijvoorbeeld landschappelijke inpassing zijn extra middelen nodig.
- Idealiter wordt er een stedenbouwkundige ingezet door de gemeente om te sturen op kwaliteit.

Aandachtspunten

Herstel kloosterpad, voldoende aandacht voor cultureel erfgoed.

8 De Groene Corridor

Doel: Versterken van de recreatieve verbinding tussen Oirschot en Eindhoven.

Aanleiding en omschrijving

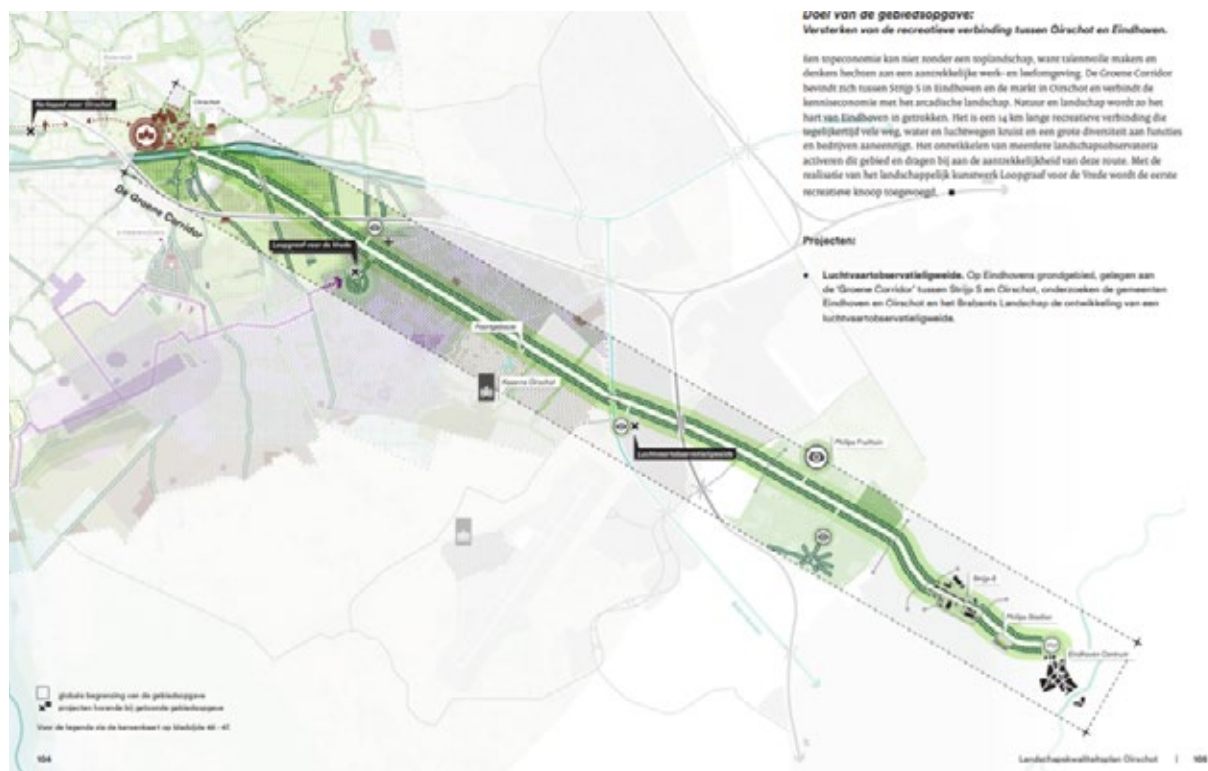
Een topeconomie kan niet zonder een toplandschap, want talentvolle makers en denkers hechten aan een aantrekkelijke werk- en leefomgeving. De Groene Corridor bevindt zich tussen Strijp S in Eindhoven en de markt in Oirschot en verbindt de kenniseconomie met het arcadische landschap. Natuur en landschap wordt zo het hart van Eindhoven en Oirschot in getrokken. Het is een 14 km lange recreatieve verbinding die tegelijkertijd vele weg, water en luchtwegen kruist en een grote diversiteit aan functies en bedrijven aaneenrijgt. Het ontwikkelen van meerdere landschapsobservatoria activeren dit gebied en dragen bij aan de aantrekkelijkheid van deze route. Met de realisatie van het landschappelijk kunstwerk Loopgraaf voor de Vrede wordt de eerste recreatieve knoop toegevoegd.

Stand van zaken

- In 2020 is een langzaamverkeersbrug gerealiseerd. De 'hardware' van de Groene Corridor is grotendeels gereed, met uitzondering van de herinrichting van de Eindhovensedijk.
- Aan de Oirschotse kant van de corridor is het bedrijfsleven meer betrokken bij de ontwikkeling, dit dient een vervolg te krijgen.
- De Landschapstriënnale moet op moment van schrijven nog financieel afgerond worden.
- Deelproject Wegenstructuur Brainportpark wordt afgerond. De faunapassage moet nog ingericht worden. Dit is voor Oirschot nagenoeg afgerond.
- Gebiedsontwikkeling De Kemmer is opgestart. Dit betreft de realisatie van woningbouw in een zoekgebied van circa 80 hectare aan het einde/begin van de Groene Corridor.

Betrokken partijen

Gemeente Oirschot, gemeente Eindhoven, Brabants Landschap, Defensie, (georganiseerde) bewoners en ondernemers.

Figuur 9 Kaart gebiedsopgave 8: De groene corridor

8 De Groene Corridor		€195.000
Deelopgaven	Planning	
1) Doorontwikkeling Groene Corridor (versterking aangrenzende gebieden, snelfietspad, vergroening Westfield III, versterking recreatieve infrastructuur, ontwikkeling horeca poortgebouw kazerne)		
2) Ontwikkelen uitvoeringsprogramma in samenspraak met het gebied (vervolg Landschapstriennale)		
Uitkijktoren – Stille Wille 03	2024	
Invulling Groene Corridor ter hoogte van woningbouwontwikkeling De Kemmer t/m aansluiting randweg	2024 en verder	
Afronding toegangspad loopgraaf	2022	

Tabel 8 Begroting, deelopgaven & planning gebiedsopgave 8.

Financiën

- Een deel van de opgave is onderdeel van de projectportfolio van Stille Wille en wordt met Stille Wille gelden (onderdeel van het Landschapsfonds) gefinancierd.

Thema's

9 Landbouw in transitie

Omschrijving

Het landelijk gebied van Oirschot bestaat voor een groot deel uit landbouwgronden. De agrarische sector, met name veehouderij, neemt van oudsher een belangrijke plaats in en is bepalend voor de Oirschotse identiteit, cultuur en erfgoed. De agrarische sector heeft te maken met veel uitdagingen op het gebied van milieu, natuur en volksgezondheid en is de komende jaren genoodzaakt de bedrijfsvoering aan te passen. Deze uitdagingen zijn gemeente-overstijgend en hebben gevolgen voor onze bedrijven, inwoners en leefomgeving. Anderzijds heeft de landbouw een belangrijke taak om gezond en verantwoord voedsel te produceren.

In de meest ideale situatie zou dit in de gehele gemeente gebiedsgericht opgepakt moeten worden, waarbij de gehele agrarische sector en grondeigenaren (veeteelt, akkerbouw, boomteelt, bollenteelt etc.) betrokken worden. Daarbij zouden uitdagingen zoals ecosysteemdiensten, wateropgave (verdroging – berging), biodiversiteit, terugdringen van het gebruik van gewasbestrijdingsmiddelen, bodem- en luchtkwaliteit, economisch perspectief, innovatie etc. meegenomen kunnen worden. De landbouwsector speelt hierin ook een rol als deel van de oplossing voor de gestelde doelen.

Gelet op de impact van de transitie op onze inwoners en ondernemers zouden we dit -als eerste overheid voor onze inwoners- integraal en proactief op willen pakken. In eerste aanleg om aan de voorkant in gesprek te gaan met de ondernemers en grondeigenaren, maar daarnaast ook aan de achterkant om de opgehaalde input te verwerken (beleid) en te verwezenlijken (procedures/vergunningverlening). Op dit moment ontbeert ons de capaciteit om een dergelijke proactieve en

gebiedsgerichte inspanning meerjarig te kunnen doen. Indien het beleid van het nieuwe kabinet zich uitkristalliseert is dit een afweging die door het nieuwe college gemaakt kan worden.

Vooruitlopend op de Omgevingswet is op 26 september 2017 de Omgevingsvisie vastgesteld. Doelstelling van de Omgevingsvisie, is een agrarische sector die de omgeving zo min mogelijk belast en de gezondheid beschermt volgens de laatste inzichten. Oirschot heeft daarbij een voorbeeldfunctie voor de regio;

- Landbouw die gebaseerd is op duurzaamheid (wateraspect, klimaatadaptie, milieu, dierenwelzijn, gezondheid, behoud van natuur en landschap, economisch perspectief, maatschappelijk verantwoord ondernemen);
- Innovatieve vormen van landbouw, die oplossingen bieden voor problemen en/ of samenhangen met duurzaam ondernemen en specifiek bijdragen aan de kwaliteiten van natuur, landschap en cultuurhistorie (en daarmee indirect aan de toeristische- en recreatieve potentie van Oirschot).

Stand van zaken

In de gemeenteraad van 30 november 2021 heeft u de evaluatie van het veehouderijbeleid ontvangen. Daaruit zijn de volgende conclusies getrokken:

- De afgelopen 10 jaar is het aantal bedrijven, dieren, emissies (ammoniak (37%), geur 21%) en fijn stof 17%) en aantal overbelaste woningen (geur) afgenomen binnen de gemeente Oirschot.
- Gezien de aankomende (vrijwillige) uitkoopregelingen en de verplichte strengere emissiewaarden die gaan gelden op 1 januari 2024 (op basis van de Provincie Verordening) gaan de ammoniak-, geur- en fijn stofemissies verder afnemen;
- De ambitie uit de visie Intensieve Veehouderij is behaald doordat de nader uitgewerkte beleidsthema's zijn verwerkt in het Bestemmingsplan Buitengebied, Interim Omgevingsverordening van de Provincie

Noord-Brabantse, Geurverordening en een toetsingskader voor volksgezondheid (Endotoxine toetsingskader);

- De visie van de gemeente, een duurzame veehouderij met veel aandacht voor mens, dier en milieu is door vertaald in het huidige bestemmingsplan, omgevingsvisie en heeft ook zijn plaats gekregen in het Landschapskwaliteitsplan;
- Op grond van de bestaande wet- en regelgeving, gemeentelijk en Provinciaal beleid is een balans aanwezig waarbij de veehouderijen kunnen ondernemen, burgers voldoende beschermd worden en tevens andere ruimtelijke ontwikkelingen plaats kunnen vinden.
- We sluiten aan bij het provinciaal initiatief 'Landbouw en voedsel'.

Op basis hiervan bestaat er geen aanleiding om het gemeentelijk beleid ten aanzien van de veehouderij op het gebied van ruimtelijke ordening, ammoniak, geur en/of fijn stof aan te passen dan wel aan te scherpen. Daarnaast wordt elke 2 jaar een cijfermatige monitoring uitgevoerd.

Sinds november 2019 is in de gemeente Oirschot gestart met het Ondersteuningsteam voor agrarisch ondernemers. In dit ondersteuningsteam worden samen met de Provincie en de bedrijfscontactfunctionaris -op verzoek van de betreffende ondernemers- casussen besproken met betrekking tot ruimtelijke en milieutechnische wensen, vragen en / of knelpunten.

Gezien de lopende en aankomende beëindigingsregelingen en strengere eisen uit de IOV moeten tot 1 januari 2024 een groot aantal ondernemers belangrijke keuzes gaan maken over de toekomst van het agrarisch bedrijf. Naar aanleiding hiervan wordt het ondersteuningsteam voor agrarisch ondernemers in ieder geval tot 1 januari 2024 in stand gehouden. Daarnaast worden de resultaten, ervaringen en informatie uit het Ondersteuningsteam

meegenomen in bijvoorbeeld het beleid voor vrijkomende agrarische bebouwing.

Vrijkomende agrarische bebouwing

Met de daling van het aantal bedrijven is er ook sprake van een toenemend aantal vrijkomende agrarische bedrijven/bedrijfsgebouwen. Het aantal veehouderijbedrijven loopt ook in de komende decennia naar verwachting sterk terug. Dat vraagt om nadere uitgangspunten om de locaties naar de toekomst toe ook van een goede bestemming te voorzien en de ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied te waarborgen en te versterken. Om die reden wordt het VAB-beleid vernieuwd. Een voorstel daartoe zal u medio 2022 worden aangeboden.

Daarnaast bieden we ontwikkelingsperspectief doordat in de verschillende deelgebieden verschillende vormen van landbouw mogelijk zijn. Het stimuleren van kringlooplandbouw is hierbij ons streven. Daarnaast zien we ook ruimte voor andere vormen van duurzame landbouw, met als doel het perspectief bieden voor een verantwoorde (voedsel)productie. Hierbij wordt bij de veehouderij ingezet op het verminderen van emissies en het voorkomen en oplossen van normoverschrijdingen.

Landbouw in transitie	€ 50.000
GGA Kampina	2022 en verder
GGA Kempenland West	2022 en verder
Ondersteuningsteam agrarische ondernemers	2022-2024
Kennisontwikkeling ten behoeve van transitie	2022 en verder

Tabel 9 Begroting, deelopgaven & planning thema landbouw in transitie

Financiën

- Eerder hebben we aangegeven dat we participeren in de gebiedsgerichte aanpakken Kampina en Kempenland West. De transitie raakt echter de sector in de

gehele gemeente. Hier is extra kennis en capaciteit voor nodig om onze ondernemers goed te blijven bedienen. Hiervoor wordt geld gereserveerd.

- In de gemeenteraad van 30 november 2021 heeft u voor 2022 en 2023 € 15.000 beschikbaar gesteld voor het ondersteuningsteam.

Aandachtspunten

- Uit de trajecten van de gebiedsgerichte aanpak of als gevolg van strikte regelgeving kan aanleiding zijn voor meer (aan)vragen. Dit kan aanleiding geven om het reactieve beleid van nu te herzien.

10 Oirschots Erfgoed

Omschrijving

De vooraanstaande rol van erfgoed hebben we benoemd in onze kernboodschap "Oirschot; monumentaal, ondernemend en groen.

Daar voelt de mens zich thuis."

Erfgoed is een belangrijke identiteitsbepaler en communitybuilder binnen onze gemeente.

Daarmee bedoelen we dat onze historie een belangrijke verbindende rol speelt voor inwoners, monumenteigenaren, ondernemers en toeristen. Erfgoed biedt volop kansen om Oirschot beter te positioneren en economisch nog aantrekkelijker te maken voor dit brede publiek. Daarom willen we ons cultuurhistorisch erfgoed, zowel het tastbare fysieke erfgoed als de bijbehorende verhalen, duurzaam behouden voor de toekomst.

Onze gemeente telt maar liefst 320 Rijks- en gemeentelijke monumenten en twee beschermde dorpsgezichten en zes archeologische rijksmonumenten. Daarmee is Oirschot één van de grootste monumentengemeenten van Nederland. Dat ziet u terug in dit uitvoeringsprogramma. De integrale opgaven hebben vrijwel allemaal ook een relatie met ons erfgoed. Echter ook buiten deze opgaven vereist dit thema extra aandacht.

In 2018 heeft u de nieuwe erfgoednota vastgesteld. Hierin heeft u drie speerpunten bepaald:

1. De basis op orde brengen
2. Behouden en ontwikkelen
3. Zichtbaar en beleefbaar maken

Speerpunt 1: De basis op orde brengen

Op een aantal onderdelen ontbreekt informatie over ons erfgoed. Zo dient de monumentenlijst en de erfgoedkaart te worden geactualiseerd. Ook op het gebied van archeologie moet er nog een inhaalslag worden gemaakt. De basis op orde betekent echter niet alleen dat de informatie op orde moet zijn, er dient ook meebewogen te worden met actuele ontwikkelingen. De invoering van de omgevingswet en de

verduurzaming van (overheids-)gebouwen zijn voorbeelden die dit continue proces illustreren.

De invoering van de omgevingswet leidt tot een omgevingsvisie en uiteindelijk een omgevingsplan. Dit omgevingsplan is voor iedereen digitaal raadpleegbaar en dient alle informatie te bevatten die samenhangt met het perceel. Dus ook de informatie over de monumentale status. De totstandkoming van het Omgevingsplan is hét moment om een goede, toekomstbestendige basis te leggen voor het behoud en de ontwikkeling van erfgoed. Met de voorschriften en kaders uit het Omgevingsplan kan de gemeente sturen op zorgvuldige omgang met erfgoed (cultuurhistorische en archeologische waarden) bij ontwikkelingen.

De basis op orde betekent ook dat je beter kunt sturen op het tweede onderdeel: behouden en ontwikkelen. Als je niet volledig bent in je informatie loop je ook het risico dat je dienstverlening hier onder lijdt en dat er ongenoegen of vertraging optreedt in de vergunningverlening. Tenslotte werkt het intern efficiënter als informatie goed ontsloten is.

Speerpunt 2: Behouden en ontwikkelen

Behouden en ontwikkelen raakt enerzijds aan de projecten genoemd in de acht integrale gebiedsopgaven, maar hebben anderzijds ook een meer algemeen karakter. Hoe communiceer je over Erfgoed? Hoe maken we onze historische verenigingen en betrokken inwoners deelgenoot van onze gezamenlijke ambitie? Hoe ga je om met toekomstige opgaven zoals verduurzaming van ons erfgoed?

Met name de betrokkenheid is van belang. Het is niet alleen een gemeentelijke taak om ons erfgoed te koesteren en te onderhouden, maar juist een bredere maatschappelijke taak die raakt aan diverse sectoren in het Oirschotse leven. Denk aan recreatie, toerisme en landschapsbeleving. We willen de kracht, kennis en energie van de diverse verenigingen benutten en inzetten om het verhaal mede te vertellen. Daarbij gaat het om:

- Religieus Oirschot
- Militair Oirschot
- Landschappelijk Oirschot

Het erfgoedplatform is hiervan een mooi voorbeeld. We willen de denkkraft bundelen en samenwerking versterken tussen de diverse historische verenigingen. Ieder naar zijn of haar mogelijkheden. Vanuit het erfgoedplatform kunnen ook initiatieven ondernomen worden mede ter ondersteuning van de doelen van de gemeente. Open Monumentendag is daar een mooi voorbeeld van. In 2021 was er mede door de inspanning van onze inwoners voor het eerst sprake van een monumentenweekend.

We blijven ons cultuurhistorisch erfgoed ontwikkelen, zodat het een blijvende economische en maatschappelijke waarde houdt. Verandering moet mogelijk zijn: behoud door ontwikkeling. Wij streven niet naar een 'openluchtmuseum'. De verandering moet wel de kwaliteit per saldo herstellen, waarborgen of versterken, ook als daar financiële inspanningen voor nodig zijn. Speepunt 3: Zichtbaar en beleefbaar maken Het zichtbaar en beleefbaar maken van ons erfgoed is een brede ambitie. We hebben op dit moment niet de capaciteit en de middelen om die in de volle breedte in te zetten en we concentreren ons in eerst aanleg daarom op de acht integrale gebiedsopgaven. Meer specifiek: in eerste aanleg op de integrale gebiedsopgaven COT, Watermolenlandschap Spoordonk/Beekpassage, lagen in de tijd rond de kleine Beerze en het Oirschots Woonland-schap (opgaven 1, 2, 5 en 7).

Stand van zaken

Op 12 oktober heeft er een presentatie plaatsgevonden aan de Raad waarin deze opgave ook is gedeut.

Betrokken partijen

Erfgoedplatform, historische verenigingen in Oirschot, Visit Oirschot, Inwoners en ondernemers

Erfgoed	Planning & budget
Speerpunt de basis op orde	€ 120.000
Actualisatie gemeentelijke monumentenlijst	2022-2024
Instellen nieuwe verplichte commissie Ruimtelijke Kwaliteit (te realiseren vóór inwerking-treding Omgevingswet, gepland op 1 juli 2022)	2022
Ontwikkelen beleid en instrument duurzaamheid en monument	Start 2022
Erfgoedplatform (o.a. doorontwikkelen Open Monumentendagen)	2022
Erfgoedkaart	2022-2023
Nota Immaterieel Erfgoed	2023
Inventariseren en waarderen roerend erfgoed (Cultuurogoederen zoals museale collecties, kerkschatten, archeologische collecties)	2024
Onderzoeken instellen Erfgoedfonds	Voorstel in 2022
Oirschotlogie: erfgoededucatie (i.s.m. Erfgoedplatform)	Start 2022
Speerpunt behouden en ontwikkelen	€ 30.000
Ondersteunen activiteiten erfgoedplatform	2022-2026
Herbestemming kloosters, herontwikkeling kerkenpaden (expertise en advies voor meerdere locaties op projectbasis)	2022-2026
Speerpunt zichtbaar en beleefbaar maken	€ 50.000,-
Erfgoedbrief Oirschot	2022-2023
Kunstproject beleefbaar maken historisch legerkamp Willem I	2022-2023
Kleine Beerze: Muysterwatermolen onderzoek	2022-2023
Boterkerkje: geboorteplaats Oirschot	2022

Tabel 10 Begroting, deelopgaven & planning thema Oirschots Erfgoed.

Financiën

- In dit uitvoeringsprogramma vatten we zoveel mogelijk de hoofdlijn van de Erfgoednota. Gelet op de capaciteit, zijn we genoodzaakt om prioriteit aan te brengen in de opgaven voor de komende jaren.

11 Vrijtijdseconomie

Omschrijving

Een goed functionerende sector vrijetijdseconomie is van groot belang voor de economie en werkgelegenheid van Oirschot. Hierin heeft de gemeente een uitvoerende, sturende en faciliterende rol.

Uitvoerend

De uitvoerende rol beslaat het beheer, onderhoud en de doorontwikkeling van openbare ruimte, recreatieve routes en de culturele voorzieningen in de regio. Hierin zoekt de gemeente co-creatie met recreatieondernemers, culturele instellingen, gebruikers, regiogemeenten, Visit Oirschot, Visit Brabant en de provincie Noord-Brabant op en stemt zoveel mogelijk af op onze doelgroepen.

Sturend

De gemeente heeft nadrukkelijk een sturende rol op de volgende punten:

- Ontwikkelruimte laten toenemen naarmate daar meer investeringen (en resultaten) voor natuur, landschap, recreatieve faciliteiten e.d. tegenover staan;
- Behoud en ontwikkeling van natuur, landschap en cultuurhistorie: het visitekaartje van Oirschot;
- Gebruik maken van vrijgekomen agrarische bedrijfsgebouwen en bestaande monumenten om nieuwe ontwikkelingen op te starten.

Faciliterend

De gemeente faciliteert het afstemmen van beleid en het uitdagen van de sector voor nieuwe initiatieven en verbreding van het toeristisch-recreatieve aanbod. Ook faciliteert de gemeente met onderzoeken en verzamelen van feiten, cijfers, trends en ontwikkelingen en de zorg voor monitoring van de ontwikkeling van vraag- en aanbod in Oirschot en omgeving. Deze drie rollen vertalen zich naar verschillende

deelprojecten die in dit uitvoeringsprogramma zijn opgenomen.

Vrijtijdseconomie in het Landschapskwaliteitsplan

Het landschapskwaliteitsplan heeft als uitgangspunt de recreatief-toeristische potentie van zowel het buitengebied als de kernen optimaal te benutten. Dit kan door enerzijds in te zetten op sterke waarden als landschap, natuur en cultuurhistorie, gastvrijheid en beleving, anderzijds op het stimuleren van kwalitatief hoogwaardige verblijfsrecreatie (Omgevingsvisie, 2017). Daarnaast zijn onze routenetwerken (wandelen, fietsen, paardrijden en mountainbiken) van belang voor een goede ontsluiting van onze hierboven beschreven waarden.

Om de vitaliteit van de sector te borgen en te versterken verdienen drie opgaven aandacht:

1. Er zorg voor dragen dat nieuw aanbod nu en in de toekomst vitaal is;
2. Kwaliteit van het bestaande aanbod behouden of versterken. Dit kan door in te zetten op innovatie en door duidelijke keuzes te maken;
3. Niet-vitaal aanbod nieuwe waarde geven, al dan niet in de recreatie.

Een deel van deze opgaven is al wezenlijk onderdeel van de opgaven in het Landschapskwaliteitsplan.

Focusverandering naar samenwerking Stedelijk Gebied Eindhoven

De kwaliteiten van Oirschot maken dat Oirschot in staat is om door te ontwikkelen als recreatief uitloopgebied van de Brainport Regio Eindhoven, waarmee je een groter publiek aanspreekt. De Kempen, waar Oirschot ook deel van uitmaakt, heeft minder naamsbekendheid en daarmee onderscheidend vermogen. Qua oriëntatie en promotie wordt daarom de focus meer verlegd naar het Stedelijk Gebied Eindhoven voor het optimaal benutten van de recreatief-toeristische potentie van zowel het buitengebied als de kernen in onze gemeente.

Stand van zaken

- Het programma VTE wordt gedreven door het beleidsstuk 'erfgoed als identiteit 2018'.
- Met 'Visit Oirschot' is een belangrijke stap gezet in de professionalisering van onze marketingorganisatie en keuzepositie in de met regio. Er wordt nauw met Visit Oirschot samengewerkt.
- Met het onderzoek 'Landschap van bezinning' (2019) is een ontwikkelrichting gekozen met een focus op religieus, militair en landschappelijk erfgoed. Dit sluit ook aan bij de nieuwe merkstrategie (2019): Oirschot als hét levende erfgoeddorp van de Brainport regio.
- Nauwe samenwerking op Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE) Voorzieningen en Evenementen (V&E) sinds 2018 als onderdeel van de samenwerkingsagenda. In 2021 zowel toekomststrategie als uitvoeringsprogramma vastgesteld. Belangrijke onderleggers hoe we de komende jaren gaan werken aan een hoogstaand voorzieningen & evenementen aanbod in onze regio. De samenwerkingsagenda is aan actualisatie toe en wordt in 2022 aan de raden aangeboden.
- In 2019 heeft een succesvolle intensieve samenwerking tussen gemeente, heemkundekringen, museum, Visit Oirschot en ondernemers plaatsgevonden voor een themajaar rondom 75 jaar vrijheid. Vanwege het succes geven we in dit programma een vervolg aan de themajaren.

Betrokken partijen

- Onze focus in samenwerking verschuift van De Kempen naar de samenwerking in Stedelijk Gebied Eindhoven: Eindhoven, Veldhoven, Son & Breugel, Nuenen, Geldrop-Mierlo, Waalre, Best en Helmond. Zie ook toelichting hierboven.
- We werken samen met Visit Oirschot, Museum de Vier Quartieren, Visit Brabant, Uit in Eindhoven Region (UER), Eindhoven 247, Van Gogh National Park i.o., Het Groene Woud, Provincie Noord-Brabant.

- Recreatieve ondernemers in de gemeente Oirschot, (georganiseerde) bewoners.

Vrijtijdseconomie (VTE) € 145.000,-	
Deelopgaven	Planning
Visit Brabant (o.a. beheer en onderhoud + verleggen routestructuren, jaarprogramma branding Brabant)	2022-2026 (doorlopend)
Museum de Vier Quartieren (presentatieafspraken tot professioneel en toekomstbestendig museum – aansluitend bij de gemeentelijke strategie als levend erfgoeddorp in de Brainport Regio)	2022-2026 (doorlopend)
Visit Oirschot (o.a. Regioradar (ook onderdeel van SGE samenwerking))	2022-2026 (doorlopend)
Strategie en uitvoeringsprogramma 2022-2026 voorzieningen en evenementen SGE (Stedelijk Gebied Eindhoven)	Start Q1 2022
Doorontwikkeling merkstrategie (2022-2026) – strategie levend erfgoeddorp van de Brainport Regio	Start Q1 2022
Themajaar	2023-2024
Bijdrage Kempen magazine	Doorlopend

Tabel 11 Begroting, deelopgaven & planning thema Vrijtijdseconomie (VTE).

Financiën

- In december 2021 is het Uitvoeringsprogramma 'Groots!' door de POHO's Voorzieningen & Evenementen vastgesteld.
- Een deel van de vrijtijdseconomie opgaven is ook onderdeel van de gebiedsopgaven en zijn daar ook in opgenomen.
- Voor een deel van de projecten is al geld beschikbaar, o.a. Visit Oirschot en Visit Brabant. Voor de overige opgaven wordt budget aangevraagd.
- Het deelproject 'Museum de Vier Quartieren' wordt vanuit een bestaande subsidiestroom gefinancierd.

12 Natuur en Landschap

Omschrijving

Uit alles blijkt dat Oirschot 'gezegend' is met vele kwaliteiten op het gebied van natuur en landschap. Ze hebben onze omgeving gevormd en bijgedragen aan de samenleving die we nu zijn. Daarbij staat het Oirschots landschap niet op zichzelf. Het maakt deel uit van een groot natuurlijk en landschappelijk netwerk dat zich tot ver over de regio uitstrekt en zich niets aantrekt weet door bestuurlijke grenzen. Deze kwaliteiten zijn geconcentreerd in enkele grote natuur-gebieden en landgoederen en in de beekdalen. Daarnaast verspreid voorkomend in de vorm van bos- en landschapselementen, waterpartijen en groen in de bebouwde omgeving. Herkenbaar zijn de beekdalen, het kampenlandschap (oude bouwlanden) en de jonge ontginnings-land-schappen.

Wij willen de kwaliteit van onze natuur, biodiversiteit en het landschap in samenhang met onze cultuurhistorie en monumenten beschermen, herstellen en ontwikkelen; Het sleutelbegrip voor de gemeente is samenwerking met alle betrokkenen op dit thema om samen tot integrale oplossingen te komen.

De gemeente ziet voor zichzelf een rol als intermediair: partijen verbinden, gesprekken tot stand brengen, faciliteren van het proces. De versterking van de landschappelijke hoofdstructuur staat hierbij voorop. Vandaar dat we de acht integrale gebiedsopgaven prioriteren. landschappelijke inpassing van lokale initiatieven is in basis een verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer, vanzelfsprekend kijken we wel naar meekoppelkansen voor natuur en landschap, recreatie en erfgoed.

Net als bij Erfgoed en VTE is er sprake van overlap met de acht integrale gebiedsopgaven. De projecten ten behoeve van natuur en landschap zijn daar al goeddeels in belegd. Er zijn ook hier enkele zaken die buiten de gebiedsopgaven plaatsvinden.

Stand van zaken

- Alom bekend is de stimuleringsregeling Landschap, een beheers- en aanlegsubsidie voor landschapselementen die we tezamen met de provincie Brabant uitvoeren.
- Dit thema behelst veelal kleinere projecten. Deels gericht op initiatieven op dorps- of buurniveau, die voor ondersteuning in aanmerking komen.

Betrokken partijen

Brabants Landschap, (georganiseerde) bewoners en ondernemers, IVN en provincie Noord-Brabant.

Themakaart Natuur en landschap € 60.000	
Projecten	Planning
Stimuleringsregeling landschap (Stila)	Doorlopend
Biodiversiteit	2022
Ervenplus (met Brabants Landschap)	2022 en verder
Netwerk Groene Woud	2022 2023
Beleidsvorming (w.o.. beleidskader Groencompensatie opstellen)	2022-2023

Tabel 12 Begroting, deelopgaven & planning thema Natuur en Landschap.

Financiën

- De stimuleringsregeling landschap wordt voor 50% gedragen door provincie Noord-Brabant.
- Betreft ook kleinere initiatieven, dit stelt ons in staat dergelijke initiatieven de komende 4 jaar te ondersteunen.

Begroting en dekking

Toelichting

De ambities op het gebied van bovenstaande gebiedsopgaven en thema's zijn fors, maar zijn ook meerjarig. Vanuit de organisatie wordt er alles aan gedaan om -met de partners in het veld maar zeker ook met de inzet en betrokkenheid van onze inwoners en ondernemers- onze ambities ten uitvoer te brengen ten behoeve van ons mooie landelijke gebied. Hier zijn flinke investeringen voor nodig.

Aan de andere kant zijn er diverse dekkingsmiddelen. Vanuit de Ruimte-voor-Ruimte regeling, Buitengebied in ontwikkeling en vanuit het landschapsfonds is het mogelijk om deze investeringen te dekken.

De Ruimte-voor-ruimteregeling zijn provinciale gelden die de gemeente Oirschot krijgt voor juist dit doel, investeren in het landschap. Het Landschapsfonds bestaat vrijwel volledig uit middelen van Stille Wille. Hiervoor geldt een bestedingsplicht. De doelen sluiten goed aan op het uitvoeringsprogramma en we stellen u dan ook voor om de Stille Wille-gelden volledig te benutten ten behoeve van dit programma.

Ten behoeve van een overzichtelijke reservehuishouding stellen we voor de reserve 'Buitengebied in ontwikkeling' volledig te bestemmen en om de reserve op te heffen. Tezamen bestaan de drie genoemde reserves uit circa 3,2 miljoen euro. Met deze uitvoeringsagenda is in zijn totaliteit een investering van € 2.401.000,- gemoeid. De reserve Ruimte voor Ruimte zal als gevolg van onder andere Ekerschot in de nabije toekomst 1 mln. toenemen.

Hierbij is het belangrijk te benoemen dat Oirschot in de gebiedsopgaven en thema's in dit uitvoeringsprogramma niet de enige partij is die zorg draagt voor de kosten. Soms maken de opgaven onderdeel uit van een groter project

met daarbij behorende financiering, en draagt Oirschot daarin ook een steentje bij voor het deel van de opgave waar wij als gemeente bij betrokken zijn. Bijvoorbeeld de herinrichting van het Compagnie Oefenterrein, Stille Wille (zie bijlage 1), het Rijk in het project Kleine Beerze (zie opgave 5) en stichting Ark in het Spoordonkse Watermolenlandschap omvangrijke sommen geld. Tevens investeren onze gebruikelijke partners als het waterschap en de provincie Brabant (Ruimte voor Ruimte reserve). De inzet van gemeentelijke middelen geeft dus een multipliereffect via andere (overheids-) investeerders.

Het spreekt voor zich dat we maximaal inzetten op 'werk met werk' maken. We leveren daar waar mogelijk een inspanning om subsidies aan te trekken voor projecten en zoeken mogelijkheden voor cofinanciering met samenwerkingspartners.

In deze tabel zijn de begroting en dekking nader uitgewerkt voor de acht gebiedsopgaven en de vier thema's waaruit het Uitvoeringsprogramma Vitaal Landelijk Gebied bestaat.

Investering		Dekking			
Integrale opgave of thema	Totaal	Overig (beschikbaar)	Buitengebied in ontw.	Landschapsfonds/ Stille Wille	Ruimte voor ruimte
1. Het militaire heden en verleden in het gradiëntenlandschap	€ 530.000		€ 225.263	€ 65.000	€ 239.737
2. Het Spoordonks Watermolenlandschap	€ 120.000			€ 70.000	€ 50.000
3. Landschapsbeleving en -ontwikkeling de Mortelen en Beerze	€ 207.000	€ 50.000 (PNB)			€ 157.000
4. Op zoek naar een nieuwe balans bij de Groote Beerze	€ 140.000				€ 140.000
5. Lagen door de tijd van de kleine Beerze	€ 289.000			€ 21.450	€ 267.550
6. Een weids energie- en voedsellandschap	€ 375.000			€ 375.000	€ 0
7. Oirschotse Woonlandschappen	€ 90.000				€ 90.000
8. De groene corridor	€ 195.000			€ 60.000	€ 135.000
9. Landbouw in transitie	€ 50.000				€ 50.000
10. Oirschots Erfgoed	€ 200.000				€ 200.000
11. Vrijetijdseconomie (VTE)	€ 145.000				€ 145.000
12. Natuur en landschap	€ 60.000				€ 60.000
Totaal	€ 2.401.000	€ 50.000	€ 225.263	€ 591.450	€ 1.534.287

Tabel 12 Totale begroting en dekking Uitvoeringsprogramma Vitaal Landelijk Gebied 2022-2026.

Toelichting:

PNB: Provincie Noord-Brabant

Ten aanzien van het Landschapsfonds: in december 2021 heeft u € 308.550,- gevoteerd ten behoeve van de fietsverbinding Landschotse heide en Oirschotse heide. Daarmee zijn alle Stille Wille gelden bestemd.

Bijlage 1: portfolio Stille Wille

Begroting projectportfolio Stille Wille					
Priortiteit	Tijdshorizon	totaal	Budget SW		
01	Noordoostkwadrant "De Stille Wille"	hoog	0 - 5 jaar	€ 370.000	€ 20.000
02	Legerkamp Oirschot	hoog	0 - 10 jaar	€ 65.000	€ 65.000
03	Uitkijktoren 'De Groene Corridor'	hoog	0 - 5 jaar	€ 60.000	€ 60.000
04	De Bekersberg	hoog	0 - 5 jaar	€ 60.000	€ 60.000
05	Recreatieve ontsluitingen Landgoed Baest	middel	5 - 10 jaar	€ 630.000	€ 295.000
06	Ecologische VerbindingsZone Landgoed Baest - 'Het Stuk'	middel	5 - 10 jaar	€ 416.500	
07	Faunapassages Logtsebaan	middel	0 - 5 jaar	€ 107.000	
08	Fietspad Landschotse Heide-Oirschotse Heide	hoog	0 - 5 jaar	€ 330.000	€ 330.000
09	Opheffen barriere A58	hoog	0 - 10 jaar	€ 70.000	€ 70.000
Totaal				€ 2.108.500	€ 900.000